

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-4-68-76>

УДК 343.36

Васильева В.А.

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТУ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ПРИ РОЗГОЛОШЕННІ ДАНИХ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ПОРУШЕННЯ ПРИНЦИПУ ПРЕЗУМПЦІЇ НЕВИНУВАТОСТІ

Анотація. У статті наведено приклади взаємодії ЗМІ та правоохоронних органів. Розглянуто міжнародну практику конструювання такого складу злочину, як розголошення даних оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування на прикладі законодавства пострадянських та європейських країн. Досліджено судову практику щодо притягнення до кримінальної відповідальності за ст. 387 ККУ. Зазначено причини криміналізації даного правопорушення. Проаналізовано правові позиції Європейського суду з прав людини щодо дотримання презумпції невинуватості у взаємодії ЗМІ та правоохоронних органів. Автор приходить до висновку, що порушення принципу презумпції невинуватості, в контексті даної наукової статті, може вплинути на суспільні відносини, а саме на появу додаткових суспільних відносин, що виступатимуть додатковим факультативним об'єктом при кваліфікації діяння за ч. 3 ст. 387 ККУ.

Ключові слова: розголошення даних, презумпція невинуватості, оперативно-розшукова діяльність, досудове розслідування, кримінальна відповідальність.

Vasilyeva Valeriia

Yaroslav Mudryi National Law University

SOME QUESTIONS OF THE DETERMINATION OF THE CRIMINAL-LEGAL PROTECTION OBJECTIVES AFTER ADJUSTMENT OF OPERATIONAL-SOURCING ACTIVITY DATA, EXPERIENCE IN THE CONTEXT OF VIOLATION OF THE PRINCIPLE OF THE NON- INFRINGEMENT PRESUMPTION

Summary. The article gives examples of interaction between mass media and law enforcement agencies. The author considers the international practice of designing such a crime as disclosure of data of operative-search activity, pre-trial investigation on the example of the legislation of post-soviet and European countries. The judicial practice concerning bringing to criminal liability under art. 387 CCU The reasons for the criminalization of this offense are indicated. The author analyzes the legal positions of the European Court of Human Rights regarding the presumption of innocence in the interaction of mass media and law enforcement bodies. The author notes that the disclosure of the data of the pre-trial investigation is thus allowed only in the manner prescribed by the authorized person, and also provided that the decision not to accept the interests of the pre-trial investigation and violation of the rights and legitimate interests of participants in criminal proceedings. With regard to the disclosure of known individuals about the privacy of participants in criminal proceedings, they must be individuals or media who are free only for a personal person. In the issue of constructing the disclosure of investigative secrecy in most of the post-Soviet countries, the experience of the criminal law science, acquired in Soviet times, without any significant achievements, was used. The author concludes that the violation of the principle of presumption of innocence, in the context of this scientific article, may affect social relations, namely, the emergence of additional social relations, which will act as an additional optional object when qualifying an act under part 3 of article. 387 CCU If a socially dangerous act will be more severely damaged than the one stipulated in Part 3 of Art. 387 CCU, then an act may require additional qualifications. In this case, the qualification of an act under art. 387 CCU and Art. 120 CCU, subject to the presence of subjective and objective evidence of this composition of the crime.

Keywords: disclosure of data, presumption of innocence, operative-search activity, pre-trial investigation, criminal liability.

Постановка проблеми. У ХХІ столітті засоби масової інформації (далі – ЗМІ) – потужний інструмент впливу на формування громадської думки. Однак даний вплив у сфері протидії злочинності здатний як попередити та здійснити профілактику злочинів та правопорушень шляхом інформування громадськості з питань боротьби зі злочинністю, забезпечення необхідної відкритості діяльності правоохоронних органів, формування правосвідомості та правової культури населення, так і порушити право, що гарантується кожному п. 2 ст. 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод (далі – КЗПЛ) та іншими нормативно-правовими актами національної системи права. Так, ст. 62 Консти-

туції України (далі – КУ) дублює принцип, що закріплений в п. 2 ст. 6 КЗПЛ та фіксує, що особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду. На жаль, сьогодні ЗМІ та уповноважені особи правоохоронних органів, які інформують громадськість щодо осіб, що підозрюються у вчиненні злочину, часто формують негативне ставлення до учасників кримінального провадження, тим самим порушуючи презумпцію невинуватості та вчиняючи дії, що містять ознаки об'єктивної сторони суспільно-небезпечного діяння, що передбачене ст. 387 Кримінального кодексу України (далі – ККУ).

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Положення матеріального права щодо забезпечення нерозголошення відомостей досудового розслідування розглядали у своїх працях такі вчені: М. Бажанов, В. Вапнярчук, В. Галаган, Н. Жогін, Н. Карпов, А. Крилов, П. Назаренко, В. Лавров, В. Лісогор, А. Ляш, О. Капліна та інші. Також, А. Бражник здійснив комплексний науково-правовий аналіз проблем кримінальної відповідальності за розголошення даних оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування, зокрема, встановлення соціальної зумовленості кримінальної відповідальності за розголошення даних оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування. Крім того, О. Зеленецький у своїй публікації розглянув взаємодію засобів масової інформації та правоохоронних органів при попередженні злочинів та правопорушень.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. В Україні не постановлено жодного вироку за розголошення даних оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування. Це, як здається, може бути наслідком того, що суб'єкт злочину є спеціальним, а тому притягнення до кримінальної відповідальності за ст. 387 ККУ [1] не відбувається через ряд суб'єктивних причин. До того ж у ст. 32 КУ зазначено, що ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених КУ [2]. Проте розголошення даних оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування безпосередньо може стосуватися певних аспектів особистого життя особи, що виступає в ролі потерпілого у даному складі злочину, чим здійснюється порушення однієї із гарантій прав та свобод людини.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є аналіз складу злочину, передбаченого ст. 387 ККУ [1]. Крім того, здійснити порівняння зазначеного делікту складам злочинів, закріплених у кримінальних кодексах пострадянських та європейських країнах. Проаналізувати судову практику щодо розголошення даних оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування. Розглянути правові позиції Європейського суду з прав людини щодо дотримання презумпції невинуватості у взаємодії ЗМІ та правоохоронних органів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Україна є правовою державою, що закріплено в ст. 1 КУ [2], а тому одним із пріоритетних напрямків діяльності як законодавчої, так і виконавчої гілок влади є захист правосуддя, основним призначення якого є здійснення контролю за дотриманням прав та свобод особи, забезпечення правопорядку та законності. Так, у ККУ передбачено склад злочину щодо розголошення даних оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування, що знаходиться у розділі злочинів проти правосуддя (ст. 387 ККУ). Під здійсненням правосуддя в розділі XVIII Особливої частини ККУ розуміється діяльність, пов'язана з функціонуванням не тільки власне судової системи, а й інших органів, установ та уповноважених осіб, які сприяють суду у відправленні правосуддя [3, с. 341]. У літературі можна зустріти й інший підхід до визначення об'єкту цього складу. Так, В. Бурдін вважає, що злочин передбачений ст. 387 ККУ безпосередньо не посягає на правосуддя [4, с. 75]. Така позиція пов'язана з тлумаченням терміну правосуддя тільки як ді-

яльності судів із розгляду конкретних справ у процесі здійснення цивільного, господарського, адміністративного, кримінального та конституційного судочинства. Вихід він бачить у виключенні цього і деяких інших складів злочинів з розділу XVIII Особливої частини ККУ, або ж у доповненні назви розділу вказівкою на пов'язані з правосуддям відносини [4, с. 76]. Проте позиція В. Бурдіна навряд чи може бути підтримана. Ми вважаємо, що даний злочин безпосередньо посягає на процес відправлення правосуддя і саме тому знаходиться в розділі XVIII ККУ.

Суспільна небезпечність розголошення кримінально значущої інформації пов'язується з можливістю використання отриманих відомостей, які відносяться до предмету цього злочину, всупереч інтересам правосуддя. Так, виток слідчої інформації може, наприклад, призвести до втрати доказового матеріалу, здійснення тиску на свідків, формування у суспільстві упередженої позиції щодо фігурантів кримінального провадження тощо [5, с. 14].

Відомості досудового розслідування, згідно з ч. 1 ст. 222 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК), можна оголосити лише з дозволу слідчого або прокурора, і в тому обсязі, в якому вони визнають можливим [6]. Тобто, у процесі досудового розслідування слідчий, прокурор або відповідні особи, на яких на підставі ст.ст. 9 та 11 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» покладено контроль за оперативно-розшуковою діяльністю тощо, особисто зобов'язані дотримуватись таємниці досудового провадження і вимагати цього від інших суб'єктів.

При цьому слідчий, прокурор повинні обов'язково визначити, які відомості (дані) і у якому обсязі можна розголосити, з урахуванням можливого настання негативних наслідків, оскільки чинним законом межі розголошення відомостей не встановлені [7, с. 7].

Розголошення даних досудового розслідування, таким чином, допускається лише у визначеному уповноваженою особою обсязі, та за умови, що розголошення не суперечить інтересам досудового розслідування і не пов'язане з порушенням прав і законних інтересів учасників кримінального судочинства. Що ж стосується розголошення відомостей про приватне життя учасників кримінального судочинства третім особам або засобам масової інформації то воно можливе лише за згодою тієї особи, якої це стосується.

Склад вищезазначеного злочину стисло можна охарактеризувати так: **об'єктом злочину** є встановлений порядок здійснення правосуддя, а також нормальна діяльність органів дізнання, прокурора, слідчого в частині забезпечення таємниці слідства та конфіденційності іншої інформації, пов'язаної з виявленням та розкриттям злочинів і розслідуванням кримінальних справ. До переліку даних досудового розслідування що становлять **предмет злочину**, передбаченого ст. 387 КК відносяться будь-які дані, одержані (здобуті) у встановленому законом порядку розголошення яких, за думкою уповноваженої особи на відповідному етапі провадження, здатне завдати шкоду заходам по розкриттю злочину і викриттю винуватого. Так, наприклад, дані, що містяться в частині рапорту оперативного підрозділу про

виявлений злочин з описом обставин його вчинення, зазначенням анкетних даних осіб причетних до його вчинення тощо, зібрані оперативним підрозділом під час здійснення у встановленому законом порядку, та на підставі яких в ЄРДР було зареєстровано кримінальне провадження і які під час здійснення досудового розслідування, маючи статус документів в кримінальному провадженні (абз. 2 ч. 2 ст. 99 КПК України) були умисно розголошені стороннім особам без письмової згоди слідчого, прокурора – будуть мати ознаки предмету злочину передбаченого ч. 2 ст. 387 КК України. Доречно поставити питання про те, а чи впливає порушення принципу презумпції невинуватості на визначення переліку суспільних відносин, що утворюють об'єкт кримінально-правової охорони при розголошенні даних оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування. Нагадаємо, що під презумпцією невинуватості ми розуміємо в контексті цієї статті положення ст. 17 КПК, а саме те, що особа вважається невинуватою у вчиненні кримінального правопорушення і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено у порядку, передбаченому цим Кодексом, і встановлено обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили. Так, розголошення відомостей, що становлять предмет цього злочину, в контексті порушення принципу невинуватості, може змінити хід досудового розслідування, проте на об'єкт злочину, передбаченого ч. 1 та ч. 2 ст. 387 ККУ не впливає, хоча впливає на додатковий факультативний об'єкт ч.3 ст. 387 ККУ. **Об'єктивна сторона** цього злочину, як відомо, полягає у розголошенні даних досудового слідства чи дізнання: ч. 1 ст. 387 ККУ – без дозволу прокурора, слідчого або особи, яка провадила дізнання, особою, попередженою в установленому законом порядку про обов'язок не розголошувати їх, ч. 2 ст. 387 ККУ – суддею, прокурором, слідчим, працівником органу дізнання, оперативно-розшукового органу незалежно від того, чи приймала ця особа безпосередньо участь в оперативно-розшуковій діяльності, досудовому розслідуванні. Тобто, при притягненні до кримінальної відповідальності за ч. 2 ст. 387 ККУ наявність спеціального попередження про заборону відповідних дій не потрібна. Це обумовлюється тим, що сам факт збереження в таємниці даних оперативно-розшукової діяльності чи досудового розслідування входить до кола службових обов'язків осіб, що є суб'єктами зазначеного складу злочину. Злочин вважається закінченим з моменту ознайомлення з даними досудового слідства чи дізнання сторонніх осіб. **Суб'єкт злочину спеціальний.** За ч. 1 ст. 387 ККУ [1] з огляду на наявність додаткових ознак. Нею буде наявність спеціального попередження особи про обов'язок зберігати у таємниці дані досудового розслідування, а за ч. 2 ст. 387 ККУ [1] – окрім займаної посади, наявність того, що передані дані отримані у зв'язку із виконанням своїх службових повноважень. **Суб'єктивна сторона** злочину характеризується умислом [8, с. 885].

Для визначення об'єкту кримінально-правової охорони за ст. 387 ККУ важливим є досвід пострадянських країн у конструюванні кримінально-правових норм, які містять приписи щодо заборони розголошення слідчої таємниці.

Лише КК Естонської республіки від 1992 р. не містить норму, яка передбачала б заборону вчинення відповідного діяння [9]. На відміну від КК України 2001 р., у дев'яти кодексах пострадянських країн взагалі не міститься спеціальної норми, яка б передбачала підстави кримінальної відповідальності службових осіб правоохоронних органів за вчинення ними розголошення даних досудового розслідування. Але це не свідчить про неможливість притягнення вказаних осіб до кримінальної відповідальності за розголошення. За наявності відповідної підстави, ці особи, вірогідно, можуть притягатися до кримінальної відповідальності за вчинення службового злочину.

Кримінально-правові норми цих кодексів, що передбачають відповідальність за розголошення слідчої таємниці, містяться у статтях, які складаються з однієї частини. З їх аналізу випливає, що склади цього розголошення сформульовані як формальні. Диспозиції цих норм, якщо не зважати на відмінності в кримінально-процесуальній термінології (наприклад, «попереднього розслідування» у КК РФ, «досудового розслідування» у КК Литовської Республіки) та техніку викладення статей (наприклад, у КК Республіки Вірменії не міститься вказівки на суб'єкта злочину, а в КК Грузії – на коло осіб, які мають право заборонити розголошення даних дізнання або попереднього розслідування), за своїм змістом збігаються. Очевидно, що у питанні конструювання складу розголошення слідчої таємниці в цих країнах був використаний досвід науки кримінального права, набутий за радянських часів без будь-яких суттєвих доробок [10, с. 34–38].

Що стосується відповідної норми, яка міститься в КК Республіки Білорусь від 1999 р., слід відмітити нетиповий підхід до конструювання складу досліджуваного злочину. Склади злочинів за обома частинами ст. 407 цього Кодексу сформульовані як формальні. Однак, під охорону цієї кримінально-правової норми потрапили й суспільні відносини із забезпечення визначеного законом порядку збереження таємниці закритего судового засідання [11].

Аналіз кримінального законодавства інших країн світу свідчить про наявність заборони розголошувати інформацію отриману у ході провадження з кримінальної справи не лише у КК колишніх республік СРСР.

У ст. 189 КК Голландії від 1881 р. передбачається відповідальність за умисні дії пов'язані з розголошенням даних або інформації третім особам, що здійснюються з метою перешкодити вилученню доказів [13].

КК Швейцарії від 1937 р. містить ст. 293, у відповідності з якою злочином визнається поширення особою, за відсутності у неї повноважень, будь-якої інформації із актів, переговорів або розслідування органу, який визнав таку інформацію таємною [14].

Як зазначалося вище, склад злочину, передбачений ст. 387 ККУ стоїть на захисті відправлення правосуддя, проте жодного вироку щодо притягнення осіб до кримінальної відповідальності за даною статтею не винесено. Тобто, можна дійти до висновку, або ж дане суспільно-небезпечне діяння необхідно декриміналізувати, адже дана норма не застосовується на практиці,

або ж правова конструкція має певні недоліки, що не дозволяють притягати осіб, що вчинили дане діяння, до кримінальної відповідальності. На нашу думку, все ж прояви даного діяння мають місце у сьогоденній дійсності.

Нерідко напередодні або одразу після затримання особи чи вручення їй повідомлення про підозру, очільники правоохоронних органів у ЗМІ дуже детально «рапортують» про викриття ними злочинців, називають їх особисті дані, в т.ч. прізвище, ім'я та по-батькові, займані посади, демонструють наочно всі схеми, начебто, їх злочинних дій, оприлюднюють аудіозаписи чи навіть відеоматеріали, в яких фігурують конкретні особи [15]. Проте, як відомо, згідно зі ст. 87 КПК дані докази в порядку судового розгляду будуть визнані недопустимими і в такому випадку вступить в дію інститут «плодів отруйного дерева», тобто всі інші докази, які були отримані внаслідок недопустимого доказу будуть визнані судом як недопустимі. Внаслідок цього особи, що вчинили суспільно небезпечне діяння, не будуть піддані кримінальному покаранню.

Так, у 2017 році відносно певної особи у Кваліфікаційно-дисциплінарній комісії прокурорів (далі – КДК прокурорів) розглядалася скарга щодо протиправних висловлювань у соціальних мережах стосовно розслідуваних органами прокуратури кримінальних проваджень та осіб, які підозрюються у вчиненні злочинів. Підставою для дисциплінарної скарги відносно певної особи стали сім постів у Facebook протягом 2017 року, в яких коментувалося затримання конкретних осіб, лише підозрюваних в отриманні неправомірної вигоди, вживаючи, при цьому, вирази на кшталт «хабарник», «член злочинної групи», а також публікувалися фотографії затриманих, їх імена та документи. Заявники стверджували, що такими діями порушено презумпцію невинуватості затриманих, оскільки вони ще не були визнані винуватими у встановленому законом порядку. Розглядаючи вказані скарги, члени КДК прокурорів прийшли до висновку, що названі заяви дійсно порушували презумпцію невинуватості та могли підштовхнути громадську думку і суд до певного висновку, в той час як жодна посадова особа не має права називати когось винуватим у вчиненні кримінального правопорушення. Проте, названа дисциплінарна справа була закрита з формальних підстав – закінчилися строки давності притягнення особи до дисциплінарної відповідальності [15].

Відповідно до прецедентної практики Європейського суду з прав людини (далі – Суд), суб'єктом посягання на порушення принципу презумпції невинуватості можуть бути не тільки суди (судді), але й інші посадові особи та установи державної влади. А саме, в справі *Allenet de Ribemont v. France* Суд констатував порушення п. 2 ст. 6 КЗПЛ у випадку, коли під час прес-конференції представник від Уряду та посадові особи поліції, яким було доручено проводити розслідування, назвали підозрюваного винуватим ще до того, як було порушено кримінальну справу проти зазначеної особи. Таким чином, твердження Уряду Франції щодо того, що тільки суд може порушити принцип презумпції невинуватості, були спростовані.

В рішенні «Шагін проти України» від 10 вересня 2009 р., яке набуло статусу остаточного 10 берез-

ня 2010 р., розглядаючи по суті скаргу Шагін І.І. в частині порушення п. 2 ст. 6 КЗПЛ, Суд зазначив, що слід принципово розрізняти повідомлення про те, що когось лише підозрюють у вчиненні злочину, та чітку заяву, зроблену за відсутності остаточного вироку, про те, що особа вчинила злочин (п. 81).

Разом з тим Суд встановив, що п. 2 статті 6 Конвенції не може бути перешкодою для влади щодо інформування громадськості про розслідування, які ведуться, але одночасно було закріплено вимогу щодо поведінки влади, а саме: чинити такі дії стримано та делікатно, як того вимагає повага до презумпції невинуватості (див. вищезазначене рішення *Allenet de Ribemont v. France*, п. 38). Зазначений прецедент є ще одним прикладом існування зв'язку між презумпцією невинуватості та іншими конвенційними правами і свободами, в цьому випадку – правом на свободу вираження поглядів (поширення інформації).

Висновки і пропозиції. Безперечним є той факт, що в еру інформаційного суспільства ЗМІ впливають на свідомість населення, формуючи певне ставлення до проблем, подій дійсності. До кримінальної відповідальності за ст. 387 ККУ може бути притягнуто лише спеціального суб'єкта, а тому, особливо особам, що зазначені в ч. 2 ст. 387 ККУ, необхідно інформувати громадськість про розслідування, які ведуться, стримано та делікатно, як того вимагає повага до презумпції невинуватості. Необхідно досягти розумного балансу при розголошенні результатів досудового розслідування між приватними інтересами підозрюваного, потерпілого та публічного інтересу в захисті особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень для забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування. Передчасне розголошення відомостей, що були отримані в процесі досудового розслідування, може негативно вплинути на хід кримінального провадження, дати можливість винуватому приховати або знищити сліди злочину, речі (предмети) і документи, що можуть бути джерелами доказів, сфальсифікувати докази, ухилитися від слідства і суду.

Відомості досудового розслідування, згідно з частиною 1 ст. 222 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК), можна оголосити лише з дозволу слідчого або прокурора, і в тому обсязі, в якому вони визнають можливим.

У питанні конструювання складу розголошення слідчої таємниці в більшості пострадянських країнах був використаний досвід науки кримінального права, набутий за радянських часів без будь-яких суттєвих доробок.

Порушення принципу презумпції невинуватості, в контексті даної наукової статті, може вплинути на суспільні відносини, а саме на появу додаткових суспільних відносин, що виступатимуть додатковим факультативним об'єктом при кваліфікації діяння за ч. 3 ст. 387 ККУ. Якщо суспільно небезпечним діянням буде завдано більш тяжку шкоду, ніж та, що передбачена в ч. 3 ст. 387 ККУ, то діяння може потребувати додаткової кваліфікації. У такому випадку можлива кваліфікація діяння за ст. 387 ККУ та ст. 120 ККУ, при умові наявності суб'єктивних та об'єктивних ознак цього складу злочину.

Хоча жодного вироку щодо притягнення осіб до кримінальної відповідальності за ст. 387 ККУ поки що не винесено, проте відсутні підстави для

декриміналізації цього складу злочину, адже в об'єктивній реальності можна спостерігати в діяльності посадових осіб правоохоронних органів ознаки об'єктивної сторони даного делікту.

Робота виконана під науковим керівництвом кандидата юридичних наук, доцента кафедри кримінального права НЮУ ім. Ярослава Мудрого Шевченка Є.В.

Список літератури:

1. Кримінальний кодекс України: зі змінами та доповненнями станом на 12 лютого 2019 року. Харків : Право, 2019. 304 с.
2. Конституція України: станом на 12 лютого 2019 року. Харків : Право, 2019. 76 с.
3. Кримінальне право / ред. кол.: В.Я. Тацій (голова), В.І. Борисов (заст. голови) та ін. 2017. Т. 17. С. 1064.
4. Бурдин В.М. Окремі проблеми злочинів проти правосуддя за КК України. *Життя і право*. 2004. № 2. С. 74–78.
5. Бражник А.А. Кримінальна відповідальність за розголошення даних оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування (ст. 387 ККУ): аналіз складу злочину дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук, 2015. 234 с.
6. Кримінальний процесуальний кодекс України: станом на 3 вересня 2018 року. Харків : Право, 2018. 360 с.
7. Ляш А.О. Недопустимість розголошення відомостей досудового розслідування. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право»*. 2013. № 1(7).
8. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / за заг. ред. В.Я. Тація, В.П. Пшонки, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна. Харків : Право, 2013. Т. 2. 1040 с.
9. Уголовный кодекс Эстонской Республики / науч. ред. и перевод с эст. В.В. Запелова, юрид. центр Пресс, 2001. 262 с.
10. Бражник А.А. Компаративний аналіз норм, що передбачають відповідальність за розголошення слідчої таємниці. *Проблеми розвитку правової системи України : зб. тез III щорічн. наук. конф. за результатами роботи у 2008/2009 навч. році*. Полтава : Полтавський літератор, 2009. С. 34–38.
11. Уголовный кодекс Республики Беларусь. Мн. : Амалфея, 2004. 304 с.
12. Уголовный кодекс Азербайджанской Республики, юрид. центр Пресс, 2001. 325 с.
13. Уголовный кодекс Голландии 2-е изд., юрид. центр Пресс, 2001. 510 с.
14. Уголовный кодекс Швейцарии / науч. ред., предисл. и пер. с нем. А.В. Серебренниковой, юрид. центр Пресс, 2002. 350 с.
15. Баганець О.В. Розголошення таємниці досудового розслідування, порушення підслідності та інші промахи правоохоронців. URL: [https://protocol.ua/ua/porushennya_konstitutsiynih_prav_gromadyan_sudovi_viroki_kompensatsiya_zavdanoi_shkodi_porushennya_pravil_pidslidnosti_ta_rozgoloshennya_taemnitzi_dosudovogo_rozsliduvannya_\(3_ya_chastina\)](https://protocol.ua/ua/porushennya_konstitutsiynih_prav_gromadyan_sudovi_viroki_kompensatsiya_zavdanoi_shkodi_porushennya_pravil_pidslidnosti_ta_rozgoloshennya_taemnitzi_dosudovogo_rozsliduvannya_(3_ya_chastina)) (дата звернення: 24.04.2019).

References:

1. Pravo (2019). Kryminalnyi kodeks Ukrainy: zi zminamy ta dopovnenniamy stanom na 12 liutoho 2019 roku [The Criminal Code of Ukraine]. Kharkiv : Pravo.
2. Pravo (2019). Konstytutsiia Ukrainy: stanom na 12 liutoho 2019 roku [The Constitution of Ukraine]. Kharkiv : Pravo.
3. Tatsii V.Ya., Borysov V.I. ta in. (2017). Kryminalne pravo [T. 17: Criminal law] Nats. akad. prav. nauk Ukrainy; In-t derzhavy i prava im. V.M. Koretskoho NAN Ukrainy; Nats. yuryd. un-t im. Yaroslava Mudroho.
4. Burdyn V.M. (2004). Okremi problemy zlochyniv proty pravosudiva za KK Ukrainy [Separate problems of crimes against justice under the Criminal Code of Ukraine]. *Zhyttia i pravo*, vol. 2, no. 2, pp. 74–78.
5. Brazhnyk A.A. (2015). Kryminalna vidpovidalnist za rozgholoshennia danykh operatyvno-rozshukovoi diialnosti, dosudovoho rozsliduvannia (st. 387 KКУ): analiz skladu zlochynu dysertatsiia na zdobuttia naukovoho stupenia kandydata yurydychnykh nauk [Criminal responsibility for disclosure of data of operative-search activity, pre-trial investigation (Article 387 of the CCU): analysis of the crime thesis for obtaining a scientific degree of the candidate of legal sciences].
6. Pravo (2019). Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: stanom na 3 veresnia 2018 roku [Criminal Procedural Code of Ukraine]. Kharkiv : Pravo.
7. Liash A.O. (2013). Nedopustymist rozgholoshennia vidomostei dosudovoho rozsliduvannia [The inadmissibility of disclosure of information of pre-trial investigation]. *Chasopys Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia», Seriia «Pravo»*, vol. 7, no. 1.
8. Tatsiia V.Ya., Pshonky V.P., Borysova V.I., Tiutiuhina V.I. (2013). Kryminalnyi kodeks Ukrainy. Naukovo-praktychnyi komentar : u 2 t. [The Criminal Code of Ukraine. Scientific and Practical Comment: 2 t.]. Kharkiv : Pravo.
9. Zapevalova V.V. (2001). Uholovnyi kodeks Estonskoi Respublyky [The Criminal Code of the Republic of Estonia]. Sankt-Peterburh : Yurid Center Press.
10. Brazhnyk A.A. (2009). Komparatyvnyi analiz norm, shcho peredbachaiut vidpovidalnist za rozgholoshennia slidchoi taiemnytsi [A comparative analysis of the norms providing for responsibility for the disclosure of investigative secrets]. *Problemy rozvytku pravovoi systemy Ukrainy : zb. tez III shchorichn. nauk. konf. za rezultatamy roboty u 2008/2009 navch. rotsi*. Poltava : Poltavskiy literator.
11. Amalfeia (2004). Uholovnyi kodeks Respublyky Belarus [The Criminal Code of the Republic of Belarus]. Belarus Mn. : Amalfeia.
12. Yuryd. tsentr Press (2001). Uholovnyi kodeks Azerbaidzhanskoi Respublyky [The Criminal Code of the Republic of Azerbaijan]. Sankt-Peterburh : Yurid Center Press.
13. Yuryd. tsentr Press (2001). Uholovnyi kodeks Hollandyy 2-e yzd. [Holland Criminal Code]. Sankt-Peterburh : Yurid Center Press.
14. Yuryd. tsentr Press (2002). Uholovnyi kodeks Shveitsaryi / nauch. red., predysl. y per. s nem. A.V. Serebrennykovoi [Swiss Criminal Code]. Sankt-Peterburh : Yurid Center Press.
15. Bahanets O.V. Taiemnytsi dosudovoho rozsliduvannia, porushennia pidslidnosti ta inshi promakhy pravookhorontsiv [Disclosure of the secrecy of pre-trial investigation, investigation of a violation and other failures of law enforcement officers]. Available at: [https://protocol.ua/ua/porushennya_konstitutsiynih_prav_gromadyan_sudovi_viroki_kompensatsiya_zavdanoi_shkodi_porushennya_pravil_pidslidnosti_ta_rozgoloshennya_taemnitzi_dosudovogo_rozsliduvannya_\(3_ya_chastina\)](https://protocol.ua/ua/porushennya_konstitutsiynih_prav_gromadyan_sudovi_viroki_kompensatsiya_zavdanoi_shkodi_porushennya_pravil_pidslidnosti_ta_rozgoloshennya_taemnitzi_dosudovogo_rozsliduvannya_(3_ya_chastina)) (accessed 24 April 2013).